

2. Карцева Т.Б. Личностные изменения в ситуациях жизненных перемен// Психологический журнал. – 1988. - Т.9. - № 5. – С. 120-128.
3. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.; Прогресс, 1990. – 368 с.

Лебідь Н.К.,

к.психол.н.,

ст.викладач кафедри психології та педагогіки
Академії муніципального управління

СТРЕС В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ

Сучасне життя насичене динамічністю подій, необхідністю оперативного прийняття рішень, швидким темпом. Все це в значній мірі сприяє виникненню стресових ситуацій.

Поняття стресу тісно увійшло не тільки в наукову термінологію, але й в повсякденне життя людей. Історія вивчення поняття стресу досить тривала. Вперше термін «стрес» використали в галузі фізики, де їм визначили будь-яку напругу, тиск або силу, що надавалась системі [1].

В медичну практику поняття «стрес» ввів Г. Сельє. Він визначав стрес як неспецифічну відповідь на будь-яку потребу, що виникає в організмі [2]. Поняття «психоемоційний стрес» було введено в сучасну психологічну науку з метою конкретизації термінології та факторів, що викликають стресові реакції. Даний термін допомагає узагальнити велику кількість зовнішніх впливів, які орієнтовані на людину, з позиції їх психологічної суті для даного індивіда, це дозволяє виділити первинний пусковий (причинний) фактор, що визначає наступний розвиток емоційних реакцій.

Погляди на сутність поняття «психоемоційний стрес» серед дослідників різняться. Так, психоемоційний стрес розглядають як неспецифічну реакцію на будь-яку потребу організму [2,3], інші автори наголошують на тому, що стрес виникає в умовах екстремальних для організму [4], крім того, є бачення, що стрес є одночасно і критичною подією, і перманентною життєвою подією [5]. Стан психоемоційного стресу пов'язують з порушенням адаптації людини та з перенапруженням психологічних і адаптивних процесів, із втратою контролю над ситуацією, з істотним дисбалансом між вимогами ситуації та наявними ресурсами [2,3,4].

Фактори, які викликають стрес, називаються стресорами. Хоча стресори можуть різнитися, вони зумовлюють в організмі однакову за формою біологічну реакцію, яка є неспецифічною. Лише при певній тривалості впливу стресора організм визначає специфічну реакцію. Її спрямованість буде завжди однаковою при дії негативних і позитивних факторів або ситуацій.

До основних стресорів в управлінській діяльності можна віднести: інформаційне навантаження; інформаційну невизначеність; відповідальність (за результат, «за себе», «за інших»); дефіцит часу; міжособистісні конфлікти; внутрішньоособистісні конфлікти; поліфокусність управлінської діяльності [6].

Виділяють три основні фази розвитку стресу в процесі управління:

1. Фаза мобілізації.

Емоційна напруженість поки не досягає свого максимуму, тому ця фаза переважно позитивно впливає на психічні процеси та на загальну організацію діяльності. Вона позначається поняттям продуктивного стресу. Характеризується зростанням обсягу сприйняття і уваги, підвищенням гнучкості і лабільності оперативної пам'яті. У стані «підвищеної готовності» актуалізується інформація минулого досвіду; збільшується оригінальність, продуктивність і креативність мислення. Зростає здатність до формулювання альтернатив і їх аналізу, що підвищує ефективність процесів прийняття рішення. Способи та методи організації діяльності стають також більш адекватними, різноманітними, ефективними.

2. Фаза розладу.

Виникає при досягненні людиною «меж» опору стресовим впливам. Пов'язана зі стадією дистресу, виділеною Г.Сельє [2]. Емоції з позитивного (мобілізуючо-енергетичного) чинника трансформуються в переважно негативний - деструктивний фактор. Звужується обсяг сприйняття, знижується обсяг і якість оперативної пам'яті, не може актуалізуватися інформація з довготривалої пам'яті (феномен блокади минулого досвіду). Зростає стереотипність мислення, різко знижується продуктивність і здатність до адекватної переробки інформації. Пошук рішення підміняється спробами згадати рішення; знижується оригінальність мислення. Для діяльності в цілому характерними стають спроби її організації не за типом створення адекватного для ситуації способу вирішення, а за типом пошуку нормативного способу в минулому досвіді. У процесах прийняття управлінських рішень виникає феномен глобальних реакцій. Він полягає в тенденції до вибору надто загальних і неточно визначених варіантів дії; рішення втрачають конкретність і можливість бути реалізованими. Вони стають або імпульсивними, або інертними.

3. Фаза деструкції.

Характеризується повним розпадом організації діяльності та значними порушеннями психічних процесів, що забезпечують її. Може мати місце феномен блокади сприйняття, пам'яті, мислення. Існує дві основні форми: деструкція за типом гіперзбудження та деструкція за типом гіпергальмування. У першому випадку поведінка стає повністю хаотичною, будується як безглузда послідовність неорганізованих дій, вчинків, імпульсивних реакцій. У другому випадку, навпаки, має місце повна блокада діяльнісної та поведінкової активності; виникає стан загальмованості і заціпеніння. Фаза деструкції характеризується вже не

просто зниженням показників ефективності діяльності, а її загальним зривом [7].

Таким чином, «поглиблення» стресу веде до розпаду діяльності, дезадаптації, змін самопочуття людини. Саме тому, особливого значення набуває профілактика та управління стресом.

Література:

1. Никонов В.В. Стресс: Современный патофизиологический подход к лечению / Никонов В.В. – Х: Консум, 2002. – 237 с.
2. Селье Г. Стресс без дистресса / Селье Г. [Пер. с англ.] – М.: Прогресс, 1979. – 124 с.
3. Меерсон Ф.З. Адаптация, стресс и профилактика / Меерсон Ф.З. – М.: Наука, 1981. – 277с.
4. Китаев-Смык Л.А. Психология стресса / Китаев-Смык Л.А. – Л.: Наука, 1983. – 368 с.
5. [Березин Ф.Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека](#) / Березин Ф.Б. - Л.: Наука, 1988. - 268 с.
6. Чередниченко И. П. Психология управления / Чередниченко И. П., Тельных Н. В. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 608 с.
7. Бандурка А.М. Психология управления / Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. – Харьков: ООО «Фортуна-пресс», 1998. – 464 с.

Манойло Н.Г.,

к.філос.н.,

доцент кафедри соціальних дисциплін
Академії муніципального управління

ДУХОВНЕ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ТА РЕЛІГІЙНА СВІДОМІСТЬ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Згідно класифікації Гегеля, існують історичні й неісторичні народи. До перших він відносив ті, які в своєму розвитку піднялись до визначення своєї долі філософсько-правовим типом світогляду; до других ті, що ще залишаються на рівні міфологічної мотивації суспільного життя як суми індивідуально-героїчних мотивів. Можна вважати, що український народ, українське суспільство перебуває саме в такому перехідному стані, коли досить значна частина суспільства пояснення своєї долі шукає і знаходить у причинах, які характеризують змістовні характеристики міфології. На цьому тлі досить незначна частина суспільства пропонує або релігійні, або ж філософсько-правові доміанти поведінки, не знаходячи при цьому підтримки. Цілком очевидно, що в сучасній Україні відбувається певний релігійно-церковний ренесанс. Його особливість у тому, що відроджується культова, а не світоглядна складова релігійної свідомості. В таких умовах спостерігається феномен духовної кризи, коли старі комуністичні цінності вже відійшли в минуле, а нова система цінностей ще не сформована.

Не можна не сказати, що в сучасному світі, переважає культ розпусти та насилля і прикро, що Україна не стала виключенням з цього правила, національні традиції та духовність власного народу заповнюється масовою культурою, де віра перетворюється, нажаль, лише у зовнішні ритуали. Ось